FORMOVANIE SVEDOMIA K ZODPOVEDNÉMU OBČIANSTVU ÚVAHY BISKUPOV SPOJENÝCH ŠTÁTOV O KATOLÍCKOM UČENÍ A POLITICKOM ŽIVOTE

I. časť: Formovanie svedomia k zodpovednému občianstvu: úvahy biskupov Spojených štátov o katolíckom učení a politickom živote

Úvod
Prečo Cirkev učí o témach súvisiacich s verejnou politikou?
Kto z Cirkvi by sa mal podieľať na politickom živote?
Ako Cirkev pomáha katolíkom hovoriť o politických a spoločenských otázkach?
Čo Cirkev hovorí o katolíckom sociálnom učení na verejnosti? Sedem kľúčových tém
Záver

II. časť: Aplikácia katolíckeho učenia na hlavné témy: súhrn politických postojov Konferencie katolíckych biskupov USA

Ľudský život
Rodinný život
Sociálna spravodlivosť
Globálna solidarita

III. časť: Ciele politického života: výzvy pre občanov, kandidátov a verejných úradníkov

Poznámky pod čiarou
Použitá literatúra
Hlavné vyjadrenia Katolíckej cirkvi ohľadne verejného života a morálnych tém

Úvod

1. Hoci sa ako národ tešíme mnohým dobrodeniam a silným stránkam – vrátane tradície náboženskej slobody a politickej participácie – predsa ako jednotlivci sme postavení pred zjavne politické a tiež výsostne etické vážne otázky.

2. Sme národ, ktorý vznikol na základe „života, slobody a hľadania šťastia“, ale právo na život ako taký tu nie je plne chránené, zvlášť pokiaľ ide o nenarodené deti, ktoré sú najzraniteľnejšími členmi americkej rodiny. Sme povolaní byť tvorcami pokoja vo vojnou sužovaných krajinách. Sme krajinou, ktorá sľúbila presadzovať „slobodu a spravodlivosť pre všetkých“, ale veľmi často sa rozdeľujeme podľa rasy, etnika či ekonomickej nerovnosti. Sme národom imigrantov bojujúcich za vyriešenie problému mnohých nových imigrantov uprostred nás. Sme spoločnosťou vybudovanou na sile našich rodín, povolanou ochraňovať

manželstvo a ponúkať morálnu a ekonomickú podporu rodinnému životu. Sme mocným národom v krutom svete, ktorý čelí násiliu a usiluje sa vybudovať bezpečnejší, spravodlivejší a pokojnejší svet. Sme prosperujúcou spoločnosťou, v ktorej však príliš mnohí žijú v chudobe, chýba im primeraná zdravotná starostlivosť a iné životné potreby. Sme súčasťou globálneho spoločenstva čeliaceho vážnym ohrozeniam životného prostredia, ktoré je nevyhnutné pre naše prežitie. Tieto výzvy sú ústrednou témou verejného života a majú centrálny význam pri hľadaní spoločného dobra. (1)

3. Už veľa rokov sa my biskupi USA usilujeme zavádzať do politického života katolícke učenie, a to prostredníctvom radu vyhlásení vydávaných každé štyri roky a zameraných na „politickú zodpovednosť“ či „zodpovedné občianstvo“. Predkladaný dokument pokračuje v tejto praxi, pričom vo svetle nových výziev, ktorým čelí náš národ a svet, zachováva kontinuitu s tým, čo sme povedali v minulosti. Nejde teda o nové učenie, ale o potvrdenie toho, čo učí naša biskupská konferencia a celá Cirkev. Ako katolíci sme súčasťou spoločenstva s bohatým dedičstvom, ktoré nám pomáha posudzovať výzvy verejného života a prispievať k väčšej spravodlivosti a tiež pokoju pre všetkých ľudí.

4. Súčasťou tohto bohatého dedičstva týkajúceho zodpovedného občianstva je učenie Druhého vatikánskeho koncilu v deklarácii o náboženskej slobode (Dignitatis humanae). Hovorí sa v nej, že sú „na osoh samej spoločnosti dobrodenia spravodlivosti a pokoja, ktoré vyplývajú z vernosti človeka Bohu a jeho svätej vôli“ (6). Úsilie o spravodlivosť si vyžaduje, aby boli mysle a srdcia katolíkov vychovávané a formované v poznávaní a praktizovaní celku viery.

5. Toto vyhlásenie zdôrazňuje úlohu Cirkvi s ohľadom na formovanie svedomia a tiež zodpovedajúcu mravnú zodpovednosť každého katolíka počúvať a prijímať cirkevné učenie a konať podľa neho v rámci životnej úlohy formovania svojho vlastného svedomia. S takýmto základom totiž vedia katolíci vo svetle evanjelia, morálneho a sociálneho učenia Cirkvi lepšie posudzovať politické stanoviská, stranícke platformy, sľuby i konanie kandidátov, a tak môžu pomôcť budovať lepší svet.

6. Naše úsilie zahŕňa odpovede na štyri otázky: 1) Prečo Cirkev učí o témach súvisiacich s verejnou politikou? 2) Kto z Cirkvi by sa mal podieľať na politickom živote? 3) Ako Cirkev pomáha katolíkom hovoriť o politických a spoločenských otázkach? 4) Čo Cirkev hovorí o katolíckom sociálnom učení na verejnosti?

7. My biskupi nechceme týmto vyhlásením katolíkom hovoriť za koho alebo proti komu majú hlasovať. Naším cieľom je pomôcť im formovať si vlastné svedomie v súlade s Božou pravdou. Uznávame, že zodpovednosť za rozhodnutia v politickom živote vo svetle správne formovaného svedomia prislúcha každému jednotlivcovi a že participácia na verejnom živote predstavuje viac než len dať svoj hlas v konkrétnych voľbách.

8. Počas roku predchádzajúceho voľbám sa produkuje a distribuuje veľa textov a volebných

príručiek. Povzbudzujeme katolíkov, aby hľadali také zdroje, ktoré schválili ich vlastní biskupi, biskupská konferencia ich štátu či Konferencia katolíckych biskupov USA. Tento dokument má za cieľ reflektovať a doplniť – nie nahradiť – súčasné učenie biskupov v ich vlastných diecézach a štátoch. Vo svetle týchto úvah a úvah miestnych biskupov povzbudzujeme katolíkov v celých Spojených štátoch, aby sa zvlášť v týchto náročných časoch aktívne zapájali do politického procesu.

Prečo Cirkev učí o témach súvisiacich s verejnou politikou?

9. Povinnosť Cirkvi podieľať sa na vytváraní morálneho charakteru spoločnosti je požiadavkou našej viery. Je základnou súčasťou poslania, ktoré sme prijali od Ježiša Krista a ktorý nám ponúka predstavu života ako ju zjavuje Sväté písmo a Tradícia. Pripomeňme si, čo učí Druhý vatikánsky koncil: Kristus, vtelené Slovo, tým, že zjavuje tajomstvo Otca a jeho lásky, naplno odhaľuje človeka človeku (porov. Gaudium et spes, 22). Kristova láska k nám nech nám umožní uvidieť našu ľudskú dôstojnosť v plnom svetle a nech nás prinúti milovať našich blížnych tak, ako nás miloval on. Kristus, Učiteľ, nám ukazuje, čo je pravdivé a dobré, teda čo je v súlade s našou ľudskou prirodzenosťou ako slobodných, inteligentných bytostí, stvorených na Boží obraz a podobu a Stvoriteľom obdarených dôstojnosťou a právami.

10. Učenie viery o dôstojnosti ľudskej bytosti a o posvätnosti každého ľudského života nám pomáha jasnejšie vidieť tie pravdy, ktoré uchopujeme aj darom ľudského rozumu. Ústredným bodom týchto právd je rešpektovanie dôstojnosti každej osoby. To je jadro katolíckeho morálneho a sociálneho učenia. Pretože sme ľudia viery i rozumu, je vhodné a nutné, aby sme túto základnú pravdu o ľudskom živote a dôstojnosti prinášali na verejné fórum. Sme povolaní uskutočňovať Kristovo prikázanie „milujte sa navzájom“ (Jn 13, 34). Rovnako sme povolaní k tomu, aby sme všetci mali dobrý život a aby sme sa delili o dobrá s tými najnúdznejšími, máme brániť manželstvo a chrániť život a dôstojnosť všetkých, osobitne slabých a zraniteľných, ktorí nemôžu pozdvihnúť svoj hlas. Vo svojej prvej encyklike Deus caritas est pápež Benedikt XVI. objasňuje, že „charitatívna láska musí podnecovať celý život veriacich laikov, a teda aj ich politickú aktivitu, prežívanú ako ‚sociálna charita‘“ (29).

11. Niektorí sa pýtajú, či je vhodné, aby Cirkev zohrávala istú úlohu v politickom živote. No povinnosť viesť k morálnym hodnotám, ktoré majú formovať náš život, vrátane verejného života, je ústrednou povinnosťou poslania, ktoré Cirkev prijala od Ježiša Krista. Navyše aj Ústava Spojených štátov chráni právo jednotlivých veriacich i náboženských inštitúcií podieľať sa na verejnom živote a vyjadrovať sa bez toho, aby do toho vláda zasahovala, niekoho uprednostňovala či diskriminovala. Občiansky zákon by mal naplno uznávať a chrániť právo, povinnosť a možnosť Cirkvi podieľať sa na spoločenskom živote bez toho, aby bola nútená opustiť alebo ignorovať svoje základné morálne presvedčenia. Naša národná pluralistická tradícia nie je ohrozená tým, že náboženské skupiny a veriaci jednotlivci vnášajú svoje presvedčenia a záujmy do verejného života, ale naopak, je tým posilnená. Totiž naše cirkevné učenie je v súlade so základnými hodnotami, ktoré formovali našu národnú

históriu: „život, sloboda a hľadanie šťastia.“

12. Katolícke spoločenstvo prináša do politického dialógu o našej národnej budúcnosti dôležité hodnoty. Prinášame konzistentný morálny rámec – vychádzajúci z prirodzeného ľudského rozumu, osvieteného Svätým písmom a učením Cirkvi – slúžiaci na posudzovanie tém politických platforiem a kampaní. Prinášame aj mnohé skúsenosti zo služby ľuďom v núdzi, z výchovy mladých, zo starostlivosti o chorých, bezdomovcov, či pomoci ženám s problémovým tehotenstvom, a tiež zo sýtenia hladných, z prijímania imigrantov a utečencov, prejavovania globálnej solidarity či úsilia o pokoj.

Kto z Cirkvi by sa mal podieľať na politickom života?

13. V katolíckej tradícii je zodpovedné občianstvo cnosťou a účasť na politickom živote je morálnou povinnosťou. Táto povinnosť má korene v našom krstnom záväzku nasledovať Ježiša Krista a vydávať kresťanské svedectvo všetkým, čo robíme. Ako nám pripomína Katechizmus Katolíckej cirkvi: „Je potrebné, aby všetci mali účasť na rozvoji spoločného dobra, každý podľa svojho postavenia, ktoré zaujíma, a podľa úlohy, ktorú zastáva. Táto povinnosť má pôvod v dôstojnosti ľudskej osoby… Občania sa majú, pokiaľ je to možné, aktívne zúčastňovať na verejnom živote“ (§ 1913 a 1915).

14. Nanešťastie politika v našej krajine často môže byť prostredím mocenských záujmov, straníckych útokov, uštipačných rečí či mediálnych ruchov. Cirkev pozýva k inému druhu politického angažovania sa: vychádzajúcemu z mravných presvedčení správne formovaného svedomia a zameranému na dôstojnosť každej ľudskej bytosti, na hľadanie spoločného dobra a ochranu slabých a zraniteľných. Katolícka výzva k zodpovednému občianstvu potvrdzuje, že účasť na politickom živote je dôležitá a že verejná služba je počestným povolaním. Ako katolíci by sme sa mali riadiť viac našimi mravnými presvedčeniami, než svojou príslušnosťou k politickej strane alebo záujmovej skupine. Ak je to potrebné, mala by naša účasť pomôcť zmeniť stranu, do ktorej patríme; nemáme dovoliť, aby nás strana zmenila tak, že by sme zanedbávali alebo popierali základné morálne pravdy. Sme povolaní spoločne prinášať naše princípy a naše politické rozhodnutia, naše hodnoty a naše hlasy, a tak pomôcť budovať lepší svet.

15. Klérus a laici majú vo verejnom živote navzájom sa doplňujúce úlohy. My biskupi máme prvotnú zodpovednosť bdieť nad cirkevným morálnym a sociálnym učením. Spolu s kňazmi a diakonmi, ktorým pomáhajú rehoľníci a predstavitelia laikov v Cirkvi, máme predkladať základné morálne princípy, ktoré pomôžu katolíkom správne formovať svoje svedomie, aby po morálnej stránke usmerňovalo ich verejné rozhodnutia, a máme povzbudzovať veriacich, aby prevzali svoju zodpovednosť v politickom živote. Pri plnení tejto úlohy sa cirkevní predstavitelia majú vyhýbať podpore alebo odmietaniu niektorých kandidátov, či nahováraniu ľudí, koho majú voliť. Ako to potvrdil pápež Benedikt XVI. v encyklike Deus caritas est, „Cirkev má povinnosť ponúknuť prostredníctvom očisty rozumu

a prostredníctvom etickej formácie svoj osobitný vklad, aby sa požiadavky spravodlivosti stali pochopiteľné a politicky realizovateľné. Cirkev nemôže a nesmie vziať do svojich rúk politický boj, s cieľom vytvoriť čo možno najspravodlivejšiu spoločnosť. Nemôže a nesmie sa stavať do pozície štátu. Ale takisto nemôže a nesmie zostať na okraji v boji za spravodlivosť“ (28).

16. Svätý Otec tiež v encyklike Deus caritas est učí, že „bezprostredná úloha pracovať na spravodlivom spoločenskom poriadku je vlastná veriacim laikom“ (29). Táto povinnosť je v dnešnom prostredí kritickejšia ako kedykoľvek predtým, lebo katolíci sa môžu cítiť politicky neslobodní, lebo cítia, že žiadna strana plne nezdieľa cirkevné celkové zasadzovanie sa za život a dôstojnosť každej ľudskej bytosti od počatia po jej prirodzenú smrť. Len veľmi málo kandidátov sa s ním stotožňuje. Predsa však nie je čas stiahnuť sa alebo stratiť odvahu; skôr je čas na obnovené úsilie. Formovanie svedomia v súlade s katolíckym učením umožní katolíckym laikom, mužom i ženám, aktívne sa zapájať do úradníckej práce; do činnosti politických strán; tlmočiť svoje záujmy a postoje zvoleným úradníkom; podieľať sa na sociálnom poslaní diecézy, na rôznych podporných štruktúrach, ako aj na celoštátnych iniciatívach konferencie katolíckych biskupov alebo miestnych organizácií a na iných snahách o uplatnenie autentického morálneho učenia vo verejnom živote. I tí, ktorí nemôžu voliť, majú právo, aby boli ich hlasy vypočuté, pokiaľ ide o témy, ktoré majú vplyv na ich životy a spoločné dobro.

Ako Cirkev pomáha katolíkom vyjadrovať sa o politických a sociálnych otázkach? Správne formované svedomie

17. Tým, že Cirkev pomáha svojim členom správne si formovať svedomie, dáva im prostriedky na to, ako pristupovať k politickým a spoločenským otázkam. Katolíci majú dôležitú celoživotnú povinnosť formovať si svoje svedomie v súlade s ľudským rozumom i s učením Cirkvi. Svedomie nie je niečo, čo nám umožňuje ospravedlniť si, čokoľvek chceme, ani to nie je iba „pocit“, čo by sme mali alebo nemali robiť. Svedomie je Boží hlas, ktorý zaznieva v ľudskom srdci, odhaľuje nám pravdu, pozýva nás k tomu, čo je dobré, a varuje nás pred tým, čo je zlé. Svedomie vždy od nás žiada vážnu snahu robiť správne morálne súdy založené na pravdách našej viery. Ako tvrdí Katechizmus Katolíckej cirkvi: „Morálne svedomie je úsudok rozumu (iudicium rationis), ktorým človek poznáva morálnu akosť konkrétneho činu, ktorý hodlá vykonať, či práve koná, alebo už vykonal. Človek je povinný vo všetkom, čo hovorí a robí, verne sa pridŕžať toho, o čom vie, že je spravodlivé a správne“ (1778).

18. Formovanie svedomia zahŕňa niekoľko prvkov. Prvým je existencia túžby po dobre a pravde. U katolíkov má byť na začiatku ochota a otvorenosť hľadať pravdu a to, čo je správne, štúdovaním Svätého písma a učenia Cirkvi obsiahnutého v Katechizme Katolíckej cirkvi. ďalej je dôležité skúmať fakty a pozadie informácií o rôznych alternatívach. A konečne je pre rozpoznanie Božej vôle podstatné zamyslenie sa pri modlitbe. Katolíci musia tiež

chápať, že ak pri formovaní svojho svedomia zlyhajú, ich úsudky môžu byť nesprávne. (2)

Čnosť rozvážnosti (prudentia)

19. Cirkev podporuje správne formovanie svedomia nielen učením o morálnej pravde, ale aj povzbudzovaním svojich členov na rozvíjanie cnosti rozvážnosti. Rozvážnosť nás robí schopnými „vo všetkých situáciách rozoznávať, čo je pre nás skutočným dobrom, a voliť správne prostriedky na jeho vykonanie“ (Katechizmus Katolíckej cirkvi, 1806). Rozvážnosť formuje a utvára našu schopnosť slobodne sa rozhodovať medzi dostupnými alternatívami, rozpoznať, čo je v danej situácii vhodnejšie a konať rozhodne. Praktizovanie tejto čnosti si často vyžaduje odvahu obhajovať morálne princípy, keď sa rozhoduje o tom, ako budovať spravodlivú a pokojnú spoločnosť.

20. Cirkevné učenie jasne hovorí, že dobrý cieľ neoprávňuje nemorálne prostriedky. Hoci sa všetci usilujeme o dosiahnutie spoločného dobra – obhajobou nedotknuteľnej posvätnosti ľudského života od okamihu počatia až po prirodzenú smrť, obranou manželstva, sýtením hladných a prichýlením bezdomovcov, prijímaním prisťahovalcov a ochranou životného prostredia – je dôležité spoznať, že nie všetky možné smery konania sú morálne akceptovateľné. Sme zodpovední za obozretné rozlišovanie, ktoré verejné politické postupy sú morálne správne. Katolíci si môžu zvoliť rôzne spôsoby ako odpovedať na naliehavé sociálne problémy, ale nemôžu sa líšiť, pokiaľ ide o morálny záväzok budovať spravodlivejší a pokojnejší svet morálne akceptovateľnými prostriedkami – teda tak, aby boli chránení slabí a zraniteľní, a tiež ľudské práva a dôstojnosť.

Robiť dobro a vyhýbať sa zlu

21. Za pomoci čnosti rozvážnosti pri uplatňovaní správne sformovaného svedomia majú katolíci robiť praktické súdy ohľadne dobrých a zlých rozhodnutí v politickej aréne.

22. Sú veci, ktoré nikdy nesmieme robiť – ani ako jednotlivci, ani ako spoločnosť – pretože sú vždy nezlučiteľné s láskou k Bohu a k blížnemu. Takéto skutky sú tak hlboko pochybené, že vždy protirečia skutočnému dobru osôb. Nazývajú sa „vnútorne zlé“ skutky. Treba ich vždy odmietnuť alebo im odporovať a nikdy ich nemožno podporovať alebo prepáčiť. Prvým príkladom je zámerné zničenie nevinného ľudského života, ako sa to deje pri potrate alebo eutanázii. V našom národe „sa potrat a eutanázia stali najvážnejším ohrozením ľudskej dôstojnosti, pretože priamo útočia proti životu ako takému, ktorý je základným ľudským dobrom a podmienkou všetkých ostatných dobier“ (Living the Gospel of Life, 5). Považovať zničenie nevinného ľudského života za vec individuálnej voľby je chybou s vážnymi morálnymi dôsledkami. Legislatívny systém, ktorý porušuje základné právo na život z dôvodu možnosti voľby, je od základu chybný.

23. Podobne je vnútorne zlé také priame ohrozenie posvätnosti a dôstojnosti ľudského života, akým je ľudské klonovanie a deštruktívny výskum ľudských embryí. Tomuto treba

vždy odporovať. Ani iné priame útoky na nevinný ľudský život a ohrozenie ľudskej dôstojnosti – ako sú genocída, mučenie, rasizmus, používanie civilistov ako cieľ teroristických alebo vojnových aktov – nemožno nikdy ospravedlniť.

24. Odporovanie vnútorne zlým skutkom, ktoré podkopávajú dôstojnosť ľudskej osoby, môže tiež otvoriť naše oči pre dobro, ktoré máme konať, to znamená, zamerať pozornosť na našu pozitívnu povinnosť prispievať k spoločnému dobru a k aktom solidarity s tými, ktorí sú v núdzi. Ako povedal Ján Pavol II., skutočnosť, „že iba negatívne príkazy zaväzujú vždy a za každej situácie, ešte neznamená, že by zákazy mali v mravnom živote väčšiu váhu ako povinnosť konať dobro, ktorá je naznačená pozitívnymi príkazmi“ (Veritatis splendor, 52). Oboje – odporovanie zlu i konanie dobra je základnou povinnosťou.

25. Z práva na život vyplývajú ďalšie ľudské práva, práva na základné dobrá, ktoré každá ľudská osoba potrebuje, aby mohla žiť a rozvíjať sa. Všetky témy týkajúce sa života sú navzájom prepojené, takže oslabenie úcty k životu akéhokoľvek jednotlivca alebo skupiny v spoločnosti nutne podrýva úctu ku každému životu. Morálny imperatív odpovedať na potreby našich blížnych ohľadne základných potrieb – ako je potrava, príbytok, zdravotná starostlivosť, výchova a zmysluplná práca – univerzálne zaväzujú naše svedomie a možno ich legitímne naplniť paletou rôznych obsahov. Katolíci musia hľadať najlepšie spôsoby ako na tieto potreby odpovedať. Ako píše blahoslavený pápež Ján XXIII.: „Človek má právo na život, na telesnú integritu, ako aj na primerané prostriedky zabezpečujúce dôstojnú životnú úroveň, najmä výživu, odev, byt, odpočinok, lekárske ošetrenie, a tiež na potrebné sociálne služby“ (Pacem in terris, 4).

26. Pápež Ján Pavol II. objasňuje, prečo je toto základné cirkevné učenie pravdivé: „Keď sa právo na život, ako prvé a základné právo neobraňuje s veľkou rozhodnosťou, ako podmienka pre všetky ostatné práva osoby, zostáva aj oprávnené opakované poukazovanie na ľudské práva, na právo na zdravie, byt, prácu, založenie rodiny, kultúru atď. – falošným a iluzórnym“ (Christifideles Laici, 38).

27. Obranu ľudského života a ľudskej dôstojnosti zo strany Cirkvi vo verejnom živote môžu ohroziť dve pokušenia:

28. Prvým je morálne rovnostárstvo, ktoré nerobí etické rozdiely medzi rôznymi druhmi problémov ohrozujúcich ľudský život a dôstojnosť. Priama a zámerná deštrukcia nevinného ľudského života od chvíle počatia až po prirodzenú smrť je vždy zlá, a nie je to len jedna alternatíva spomedzi viacerých. Treba sa proti nej vždy postaviť. (3)

29. Druhým je zneužitie nutného morálneho rozlišovania na to, aby sa vyradili z hry alebo ignorovali iné seriózne ohrozenia ľudského života a dôstojnosti. Rasizmus alebo iná nespravodlivá diskriminácia, využívanie trestu smrti, uchyľovanie sa k nespravodlivej vojne, používanie mučenia, vojnové zločiny, (4) nedostatočná pomoc tým, ktorí trpia hladom alebo nedostatkom zdravotnej starostlivosti, alebo nespravodlivá imigrantská politika, to všetko sú

vážne morálne problémy, ktoré apelujú na naše svedomie a vyžadujú si konať. To nie sú voliteľné záujmy, ktoré možno pustiť z hlavy. Katolíci majú brať vážne cirkevné učenie o týchto témach. Hoci spôsob ako najlepšie odpovedať na tieto alebo iné naliehavé hrozby ohrozujúce ľudský život a dôstojnosť je predmetom principiálnej diskusie a rozhodnutia, nejde preto ešte o ľubovoľný záujem, ani to nedovoľuje katolíkom opustiť alebo ignorovať cirkevné učenie o týchto dôležitých témach. Zaiste nie každý katolík sa môže aktívne zapojiť do každej z týchto tém, ale musíme sa navzájom podporovať, keďže naše veriace spoločenstvo má brániť ľudský život a dôstojnosť, kdekoľvek sú ohrozené. Nie sme politická frakcia, ale sme jedna rodina vo viere, ktorá plní poslanie Ježiša Krista.

30. Vatikánska Kongregácia pre náuku viery má podobný názor: „Treba poznamenať, že dobre formované kresťanské svedomie nedovoľuje hlasovať za taký politický program alebo konkrétny zákon, ktorý by protirečil základným obsahom viery a morálky. Kresťanská viera je integrálnou jednotou, a preto nie je možné izolovať niektorý čiastočný prvok na škodu celku katolíckej náuky. Politická angažovanosť zameraná na jeden izolovaný aspekt cirkevného sociálneho učenia nevyčerpáva zodpovednosť daného človeka za spoločné dobro“ (Vieroučná nóta ohľadne účasti katolíkov na politickom živote, 4).

Robiť morálne rozhodnutia

31. Rozhodnutia týkajúce sa politického života sú komplexné a vyžadujú si rozvážnosť a aplikovanie dobre formovaného svedomia. Toto aplikovanie svedomia začína otvorenou opozíciou voči zákonom a iným politickým opatreniam, ktoré znesväcujú ľudský život alebo oslabujú jeho ochranu. Tí, ktorí vedome, dobrovoľne a priamo podporujú verejnú politickú líniu alebo legislatívu podkopávajúcu základné morálne princípy, spolupracujú so zlom.

32. Niekedy sú už morálne chybné zákony v platnosti. V takých prípadoch je proces nastavenia legislatívy na ochranu života predmetom rozvážneho posúdenia a „umením možného“. Niekedy môže tento proces nastoliť spravodlivosť len čiastočne, alebo postupne. Napríklad pápež Ján Pavol II. učil, že ak vládny úradník úplne odmietajúci potraty nemôže celkom zvrátiť propotratový zákon, môže pracovať na to, aby sa zlepšila ochrana nenarodeného ľudského života a „obmedzila škodlivosť takéhoto zákona“ (Evangelium vitae, 73), a tiež aby sa na najväčšiu možnú mieru obmedzili jeho negatívne dôsledky. Takéto postupné zlepšovanie zákona je akceptovateľné ako krok k plnému nastoleniu spravodlivosti. Katolíci však nikdy nesmú upustiť od morálnej požiadavky usilovať sa o úplnú ochranu každého ľudského života od okamihu jeho počatia až po prirodzenú smrť.

33. Rozvážne posudzovanie je tiež potrebné pri aplikovaní morálnych princípov na špecifické politické rozhodnutia v takých oblastiach, ako bola napríklad vojna v Iraku či ako je problém bývania, zdravotnej starostlivosti, imigrácie a iné. To neznamená, že tieto rozhodnutia sú všetky rovnako dôležité, ani že naše usmernenie alebo usmernenie iných cirkevných predstaviteľov je len jedným politickým názorom či jednou preferenciou spomedzi iných.

Naopak, povzbudzujeme katolíkov, aby pri aplikácii katolíckeho sociálneho učenia na špecifické návrhy a situácie pozorne počúvali cirkevných učiteľov. I keď úsudky a odporúčania ohľadne špecifických tém, ktoré predkladáme ako biskupi, nemajú tú istú morálnu autoritu ako vyhlásenia morálneho učenia univerzálnej Cirkvi, predsa je pre katolíkov, ktorí chcú zistiť, či sú ich vlastné morálne súdy v súlade s evanjeliom a katolíckym učením, podstatné usmernenie Cirkvi ohľadne týchto záležitostí.

34. Katolíci často stoja pred ťažkým rozhodnutím, koho voliť. Preto je také dôležité voliť podľa dobre formovaného svedomia, ktoré chápe správny vzťah medzi morálnymi dobrami. Katolík nemôže voliť kandidáta, ktorý podporuje niečo, čo je samo osebe zlé – ako je potrat alebo rasizmus – ak je jeho úmyslom podporiť správny morálny postoj. V takom prípade by bol totiž vinný, že formálne spolupracoval na závažnom zle. Zároveň nesmie volič použiť kandidátov odpor voči vnútornému zlu na to, aby ospravedlnil jeho ľahostajnosť alebo nepozornosť voči iným závažným morálnym problémom týkajúcim sa ľudského života a dôstojnosti.

35. Môže sa stať, že katolík, ktorý odmietol kandidátov neakceptovateľný postoj, sa rozhodne voliť tohto kandidáta pre iné vážne morálne dôvody. Takáto voľba je dovolená iba na základe veľmi vážnych morálnych dôvodov, nie s cieľom sledovania úzkych záujmov alebo straníckych preferencií, alebo v dôsledku ignorovania základného morálneho zla.

36. Keď všetci kandidáti podporujú vnútorne zlé skutočnosti, svedomitý volič má vážnu dilemu. Volič sa môže rozhodnúť urobiť mimoriadny krok a nevoliť žiadneho kandidáta, alebo sa môže po dôkladnom posúdení rozhodnúť voliť toho kandidáta, o ktorom sa domnieva, že najmenej podporuje takýto morálne chybný postoj a pravdepodobne sleduje iné autentické ľudské dobrá.

37. Pri robení takýchto rozhodnutí je pre katolíkov podstatné, aby sa nechali viesť správne formovaným svedomím, ktoré uznáva, že nie všetky problémy majú rovnakú morálnu váhu a že morálna povinnosť odporovať vnútorne zlým skutkom je osobitnou požiadavkou apelujúcou na naše svedomie a naše konanie. Tieto rozhodnutia by mali brať do úvahy kandidátove záväzky, charakter, integritu a schopnosť ovplyvniť riešenie daného problému. Toto rozhodnutie musí nakoniec urobiť každý katolík v súlade so svojím svedomím formovaným katolíckym morálnym učením.

38. Je dôležité si uvedomiť, že politické rozhodnutia, ktoré robia občania nielenže majú vplyv na všeobecný pokoj a prosperitu ale tiež môžu ovplyvniť individuálnu spásu. Podobne rôzne zákony a politické línie, ktoré podporujú verejní úradníci, ovplyvňujú duchovné blaho občanov. Pápež Benedikt XVI. vo svojej nedávanej úvahe na tému Eucharistie ako „sviatosti lásky“ nás všetkých vyzval, aby sme si osvojili to, čo nazval „eucharistickým spôsobom života“. Zachraňujúca láska, s ktorou sa stretáme v Eucharistii, by mala formovať naše myšlienky, slová a rozhodnutia, vrátane tých, ktoré sa týkajú sociálneho poriadku. Svätý

Otec volá po „eucharistickej konzistentnosti“ každého člena Cirkvi: „Dôležité je zdôrazniť to, čo synodálni otcovia nazvali život zodpovedajúci Eucharistii, na čo je naša existencia objektívne povolaná. Bohoslužba milá Bohu totiž nikdy nie je súkromným aktom bez dôsledkov na naše sociálne vzťahy: vyžaduje si verejné svedectvo našej viery. To, pravdaže, platí pre všetkých pokrstených, no týka sa ešte naliehavejšie tých, čo pre svoje sociálne alebo politické postavenie, ktoré zastávajú, musia robiť rozhodnutia o základných hodnotách, ako úcta a obrana ľudského života od počatia až po prirodzenú smrť, rodina založená na manželstve medzi mužom a ženou, sloboda vychovávať deti, napomáhanie verejného dobra vo všetkých jeho podobách…“ (Sacramentum caritatis, 83).

39. Svätý Otec osobitne vyzýva katolíckych politikov a zákonodarcov, aby si uvedomili svoju vážnu zodpovednosť v spoločnosti, pokiaľ ide o podporu zákonov formovaných týmito základnými ľudskými hodnotami, a naliehavo ich žiada, aby sa postavili proti zákonom a politickým líniám, ktoré poškodzujú život a ľudskú dôstojnosť v akomkoľvek štádiu života človeka od jeho počatia až po prirodzenú smrť. Potvrdzuje tiež zodpovednosť biskupov učiť týmto hodnotám všetkých, ktorí sú im zverení. (5)

Čo Cirkev hovorí o katolíckom sociálnom učení na verejnosti? Sedem kľúčových tém

40. Konzistentná etika života poskytuje morálny rámec pre principiálne katolícke angažovanie sa v politickom živote a ak sa správne chápe, nezaobchádza so všetkými problémami ako s morálne rovnocennými, ani neredukuje katolícke učenie len na jednu alebo dve témy. Tak je katolícke zasadzovanie sa za obranu ľudského života od počatia po prirodzenú smrť zakotvené v základnej morálnej povinnosti rešpektovať dôstojnosť každej osoby ako Božieho dieťaťa. Spája nás to, ako „ľud života a pre život“ (Evangelium vitae, 6), zaviazaný budovať to, čo pápež Ján Pavol II. nazýva „kultúrou života“ (Evangelium vitae, 77). Táto kultúra života začína dôležitým záväzkom chrániť nevinný život pred priamym útokom a rozšíriť obranu života do všetkých oblastí, kde je život ohrozený alebo oslabený.

41. Katolícki voliči môžu použiť rámec katolíckeho učenia na preskúmanie postojov kandidátov ohľadne tém týkajúcich sa ľudského života a dôstojnosti, práve tak ako aj tém ohľadne spravodlivosti a pokoja, a môžu pomocou neho preveriť kandidátovu integritu, filozofiu i vystupovanie. Pre všetkých občanov je dôležité „hľadieť poza stranícku politiku, kriticky analyzovať rétorickú kampaň a zvoliť si svojich politických vodcov podľa princípu, ktorý sa neprikláňa k žiadnej strane, ani k čisto vlastnému záujmu” (Living the Gospel of Life, 33).

42. Ako katolíci nemáme voliť len podľa jednej témy. Kandidátov postoj ohľadne jedinej témy nemôže stačiť na zaistenie voličskej podpory. Hoci naopak, platí, že kandidátov postoj ohľadne jednej témy, v ktorej podporuje nejaký vnútorne zlý skutok – napr. legalizovaný potrat alebo rasizmus – môže legitímne viesť voliča k tomu, aby tohto kandidáta nepodporil.

43. Ako sme spomenuli prv, katolícky prístup k zodpovednému občianstvu spočíva na

morálnych princípoch nachádzajúcich sa vo Svätom písme a v katolíckom morálnom a sociálnom učení, práve tak ako aj v srdciach ľudí dobrej vôle. Teraz predstavíme ústredné a trvalé témy katolíckej sociálnej tradície, ktoré môžu poskytnúť morálny rámec pre rozhodnutia vo verejnom živote. (6)

Právo na život a dôstojnosť ľudskej osoby

44. Ľudský život je posvätný. Dôstojnosť ľudskej osoby je pre spoločnosť základom morálky. Priame útoky na nevinné osoby nie sú nikdy morálne akceptovateľné, v žiadnej situácii a za žiadnych okolností. V našej spoločnosti je ľudský život zvlášť priamo ohrozovaný potratom. ďalšie priame ohrozenie posvätnosti ľudského života predstavuje eutanázia, klonovanie ľudí a ničenie ľudských embryí kvôli výskumu.

45. Katolícke učenie o dôstojnosti ľudského života nás vyzýva, aby sme sa postavili proti mučeniu, (7) nespravodlivej vojne a používaniu trestu smrti; aby sme zabránili genocíde a útokom na civilistov; aby sme sa postavili proti rasizmu a prekonávali chudobu a utrpenie. Národy majú chrániť právo na život tým, že budú hľadať efektívne spôsoby ako bojovať proti zlu a násiliu, uchyľujúc sa k ozbrojeným konfliktom iba ako k poslednej možnosti, vždy sa najskôr usilujúc o riešenie sporov mierovými prostriedkami. Ctíme si život detí v lone matky, životy ľudí umierajúcich vo vojne a v dôsledku hladu a vôbec životy všetkých ľudských bytostí ako Božích detí.

Povolanie do rodiny, do spoločenstva a na spoluúčasť

46. Ľudská osoba nie je len posvätná, ale aj spoločenská bytosť. Ľudská osoba sa naplno rozvíja vo vzťahu s inými ľuďmi. Rodina – založená na manželstve medzi mužom a ženou – je prvou a základnou jednotkou spoločnosti a svätyňou pre plodenie detí a starostlivosť o ne. Treba ju preto chrániť a podporovať, nie nanovo definovať alebo podkopávať povolením zväzkov jedného pohlavia či iných deformovaných podôb manželstva. Úcta voči rodine musí byť súčasťou každej politickej línie a programu. Je dôležité podporovať práva rodičov a ich zodpovednosť za starostlivosť o svoje deti, vrátane práva zvoliť si pre ne vhodnú školu.

47. To, ako si zorganizujeme našu spoločnosť – v ekonomickej, politickej, legislatívnej i strategickej oblasti – sa priamo odrazí na spoločnom dobre a na schopnosti jednotlivcov rozvinúť svoje plné možnosti. Každá osoba a združenie má právo a povinnosť podieľať sa aktívne na utváraní spoločnosti a podporovať blahobyt všetkých, najmä chudobných a zraniteľných.

48. Princíp subsidiarity nám pripomína, že väčšie inštitúcie v spoločnosti nemajú ovládať tie menšie či miestne inštitúcie, ani zasahovať do ich činnosti, ich hlavnou zodpovednosťou je zasiahnuť vtedy, keď lokálnejšie inštitúcie nemôžu primerane chrániť ľudskú dôstojnosť, uspokojiť ľudské potreby či podporovať spoločné dobro.

Práva a povinnosti

49. Len vtedy sa rešpektuje ľudská dôstojnosť a podporuje spoločné dobro, keď sa chránia ľudské práve a plnia základné povinnosti. Každá ľudská bytosť ma právo na život, základné právo, ktoré je predpokladom všetkých ostatných práv, a právo na prístup k základným potrebám dôstojného života, ako je strava a domov, vzdelanie a zamestnanie, zdravotná starostlivosť a obydlie, náboženská sloboda či rodinný život. Neustále treba obhajovať aj právo na verejné i súkromné praktizovanie náboženskej slobody – tak zo strany jednotlivcov, ako aj inštitúcií – a tiež slobodu svedomia. Právo na slobodné prejavovanie náboženskej viery chráni všetky ostatné práva. Týmto právam však zodpovedajú aj povinnosti a zodpovednosť jedného voči druhému, voči našim rodinám i širšej spoločnosti. Všetky práva treba chápať a uplatňovať v morálnom rámci zakotvenom v dôstojnosti ľudskej osoby.

Angažovanie sa v prospech chudobných a zraniteľných

50. Pokým spoločné dobro má zahŕňať všetkých, prednostný záujem si zaslúžia tí, ktorí sú slabí, zraniteľní a najnúdznejší. Základným testom morálky našej spoločnosti je to, ako zaobchádzame s tými najzraniteľnejšími spomedzi nás. V spoločnosti poznačenej hlbokými rozdielmi medzi bohatými a chudobnými nám Sväté písmo predkladá podobenstvo o poslednom súde (porov. Mt 25, 31 – 46) a pripomína nám, že budeme súdení podľa toho, ako sme sa zachovali k „posledným medzi nami“. Katechizmus Katolíckej cirkvi vysvetľuje: „Tí, ktorých tlačí bieda, sú predmetom uprednostňujúcej lásky Cirkvi, ktorá už od začiatku, aj napriek previneniam mnohých svojich údov, neprestala plniť svoju úlohu uľaviť im, brániť ich a oslobodiť. Robila tak nespočetnými dobročinnými dielami, ktoré sú vždy a všade nevyhnutné“ (2448).

51. Pápež Benedikt XVI. učí, že „prejavovať lásku vdovám a sirotám, väzňom, chorým a biednym každého druhu patrí k jej podstate [Cirkvi] tak isto ako služba sviatostí a ohlasovanie evanjelia“ (Deus caritas est, 22). Táto uprednostňujúca láska k chudobným a zraniteľným zahŕňa všetkých tých, ktorí sú v našom národe i mimo neho marginalizovaní – nenarodené deti, hendikepovaní, starí a terminálne chorí ľudia, obete nespravodlivosti a násilia.

Dôstojnosť práce a práva pracovníkov

52. Ekonomika musí slúžiť ľuďom, nie naopak. Práca je viac ako len spôsob obživy; je to forma trvalej spolupráce na Božom stvorení. Zamestnávatelia sa podieľajú na spoločnom dobre cez poskytované služby a produkty, a tiež vytváraním pracovných miest podporujúcich dôstojnosť a práva zamestnancov – na produktívnu prácu, na slušnú a spravodlivú mzdu, na primerané benefity a istoty v ich starobe, na rozhodnutie či si založia odborovú organizáciu alebo sa k nejakej pripoja, na možnosť legálne získať status pracujúceho prisťahovalca, na osobné vlastníctvo i na ekonomickú iniciatívu. Aj zamestnanci majú povinnosti – odvádzať férovú dennú prácu za férovú odmenu, správať sa úctivo voči svojim zamestnávateľom

a spolupracovníkom, vykonávať svoju prácu tak, aby prispievala k spoločnému dobru. Zamestnanci, zamestnávatelia a odbory nemajú sledovať len svoje vlastné záujmy, ale majú spolupracovať aj na napredovaní ekonomickej spravodlivosti a blahobytu všetkých.

Solidarita

53. Napriek národným, rasovým, etnickým a ideologickým rozdielom sme jedna ľudská rodina. Sme „strážcami“ svojich bratov a sestier, kdekoľvek sa nachádzajú. Láska k našim blížnym má globálny rozmer a vyžaduje si vykorenenie rasizmu a odstránenie extrémnej chudoby a chorôb, ktoré tak veľmi sužujú svet. Solidarita tiež zahŕňa výzvu Svätého písma prijímať cudzincov medzi nami – vrátane imigrantov hľadajúcich prácu, bezpečný domov, vzdelanie pre svoje deti a slušný život pre svoje rodiny. Vo svetle evanjeliovej výzvy – aby sme boli tvorcami pokoja – je naša povinnosť byť solidárni s našimi blížnymi doma i v cudzine tiež požiadavkou napomáhajúcou pokoj a dodržiavanie spravodlivosti vo svete poznačenom hrozným násilím a konfliktami. Rozhodnutie o použití sily musí byť vedené tradičnými morálnymi kritériami a použité iba ako posledné východisko. Ako píše pápež Pavol VI.: „Ak chceš pokoj, pracuj pre spravodlivosť“ (Posolstvo na svetový deň pokoja, 1. január 1972).

Starostlivosť o Božie stvorenstvo

54. Svoju úctu voči Stvoriteľovi prejavujeme i tým, že sme správcami Božieho stvorenstva. Starostlivosť o zem je povinnosťou našej viery a znakom nášho záujmu o všetkých ľudí. Mali by sme sa usilovať žiť jednoducho tak, že budeme uspokojovať svoje terajšie potreby bez toho, aby sme ohrozili schopnosť budúcich generácií naplniť ich vlastné potreby. Máme morálnu povinnosť chrániť planétu, na ktorej žijeme – rešpektovať Božie stvorenstvo a zaistiť bezpečné a pohostinné životné prostredie pre ľudské bytosti, osobitne pre deti v najzraniteľnejších štádiách ich vývoja. Ako Bohom povolaní správcovia sme spoluzodpovední za budúcnosť zeme a mali by sme vytvárať svet, v ktorom ľudia rešpektujú a chránia celé stvorenie a usilujú sa jednoducho žiť v súlade s ním kvôli budúcim generáciám.

55. Tieto témy katolíckeho sociálneho učenia poskytujú morálny rámec, ktorý nie je jednoducho možné vymedziť ako „pravú” alebo „ľavú”, „liberálnu“ alebo „konzervatívnu“ ideológiu, či ako platformu akejkoľvek politickej strany. Tieto témy nie sú stranícke, ani sektárske, ale reflektujú fundamentálne etické princípy, ktoré sú spoločné pre všetkých ľudí.

56. Ako predstavitelia Cirkvi v Spojených štátoch severoamerických máme my biskupi povinnosť aplikovať tieto morálne princípy na kľúčové verejné politické rozhodnutia prijímané v našej krajine, naznačujúc smery riešenia tých tém, ktoré majú dôležitý morálny alebo etický rozmer. Detailnejšie informácie o stratégii prijatej biskupskou konferenciou možno nájsť v II. časti tohto dokumentu. Dúfame, že katolíci i ostatní pri svojich vlastných rozhodnutiach vo verejnom živote vezmú vážne do úvahy tieto politické aplikácie.

Záver

57. Budovanie sveta rešpektujúceho ľudský život a dôstojnosť, v ktorom prevláda spravodlivosť a pokoj, si vyžaduje viac než len politickú angažovanosť. Jednotlivci, rodiny, podniky, spoločenské organizácie a vlády, všetci musia zohrať svoju úlohu. Vo svetle základných morálnych princípov je účasť na politickom živote základnou povinnosťou pre každého katolíka a pre všetkých ľudí dobrej vôle.

58. Cirkev sa zapája do politického procesu, i keď nie straníckou formou. Pritom nemôže obhajovať nijakého kandidáta alebo stranu. Našou úlohou je obhajovať ľudský život a ľudskú dôstojnosť a ochraňovať slabých a zraniteľných.

59. Cirkev sa zapája do politického procesu, ale nesmie byť zneužívaná. Vítame dialóg s politickými predstaviteľmi a kandidátmi; usilujeme sa zapájať a presviedčať verejných úradníkov. Verejné udalosti a „reprezentačné podujatia“ nemôžu nahradiť seriózny dialóg.

60. Cirkev je principiálna, ale nie ideologická. Nemôžeme robiť kompromisy o základných princípoch a morálnom učení. Sme povinní zastávať jasné postoje ohľadne morálneho učenia a voči občanom. Vo verejnom živote je dôležité praktizovať cnosť spravodlivosti a charity, ktoré sú srdcom našej Tradície. Máme rôznymi spôsobmi spolupracovať s ostatnými na rozvíjaní našich morálnych princípov.

61. Vo svetle týchto princípov a dobier, na ktorých sa ako slobodný a demokratický národ podieľame, my biskupi znovu dôrazne vyzývame k novému druhu politiky, zameranej:
viac na morálne princípy než na výsledky volieb;
viac na potreby slabých než na úžitok silných;
viac na sledovanie spoločného dobra než na požiadavky úzkych záujmových skupín.

62. Tento druh politickej participácie odráža sociálne učenie našej Cirkvi a najlepšie tradície nášho národa.

II. ČASŤ
Aplikovanie katolíckeho učenia na hlavné témy:
súhrn politických postojov Konferencie katolíckych biskupov USA

63. Politika je práve tak o hodnotách a témach, ako o kandidátoch a držiteľoch úradov. V tomto stručnom texte my biskupi upozorňujeme na témy, ktoré majú významný morálny rozmer, a preto ich treba v každej kampani a pri strategických rozhodnutiach v ďalších rokoch náležite zvážiť. Ako bude naznačené ďalej, niektoré témy obsahujú princípy, ktoré nesmú byť nikdy porušené, ako napríklad základné právo na život. Iné odrážajú naše úvahy o tom, ako najlepšie aplikovať katolícke princípy na politické témy. Žiadny súhrn nemôže plne a detailne odrážať postoje, ktoré počas svojej činnosti zaujala Konferencie katolíckych biskupov USA. Zatiaľ čo ľudia dobrej vôle si môžu zvoliť rozdielne spôsoby ako aplikovať

niektoré naše princípy a konať podľa nich, katolíci nemôžu ignorovať ich neodmysliteľné morálne požiadavky alebo jednoducho vypustiť z hlavy cirkevné či politické usmernenia, ktoré z týchto princípov vyplývajú. Pre úplnejší prehľad týchto strategických línií a ich morálnych základov si treba pozrieť vyhlásenia vymenované na konci tohto dokumentu.

Ľudský život

64. Naše vyhlásenie Živé evanjelium života z roku 1998 tvrdí: „Potrat a eutanázia sa stali najväčšími hrozbami pre ľudský život a dôstojnosť, pretože idú priamo proti životu, ktorý je najzákladnejším dobrom a podmienkou všetkých ostatných dobier“ (5). Potrat, dobrovoľné zabíjanie ľudských bytostí pred narodením, nikdy nie je morálne akceptovateľný a treba sa postaviť proti nemu. Klonovanie a deštrukcia ľudských embryí pre výskum, ale aj pre potenciálne liečenie chorôb, sú vždy nemorálne. Genocída, mučenie a priame či zámerné cielenie na civilistov vo vojne alebo pri teroristických útokov, je tiež nemorálne.

65. Zákony, ktoré legitimizujú niektoré z týchto praktík sú hlboko nespravodlivé a nemorálne. Naša konferencia podporuje zákony a politické línie na ochranu ľudského života v maximálnej možnej miere, vrátane ústavnej ochrany nenarodených a legislatívneho úsilia na zakázanie potratov a eutanázie. Podporujeme tiež kultúru života podporovaním zákonov a programov zameraných na vyššiu pôrodnosť a uprednostňujúcich adopciu pred potratom, usilujúcich sa o odstránenie chudoby, poskytnutie zdravotnej starostlivosti a ponúknutie pomoci tehotným ženám, deťom a rodinám.

66. Konferencia katolíckych biskupov USA vyzýva k tomu, aby sa prostredníctvom zdravotnej starostlivosti pre všetkých a efektívnej paliatívnej starostlivosti viac pomohlo chorým a umierajúcim. Uznávame, že efektívne riešenie týchto komplexných otázok si vyžaduje spojené sily verejného a súkromného sektora naprieč politickým spektrom. Politické línie a rozhodnutia ohľadne biotechnológií a experimentov s ľuďmi musia rešpektovať nedotknuteľnú dôstojnosť ľudského života od jeho samotného počiatku, bez ohľadu na okolnosti a jeho pôvod. Úcta voči ľudskému životu a ľudskej dôstojnosti je tiež základom dôležitého úsilia zameraného na prekonanie hladu, chorôb, chudoby a násilia, ktoré pripravujú o život toľkých ľudí.

67. Katolíci sa musia tiež usilovať o to, aby sa zabránilo vojne a napomohol mier. Krajiny majú ochraňovať dôstojnosť ľudskej osoby a právo na život tým, že nájdu efektívnejšie spôsoby predchádzania konfliktom a ich riešenia pokojnými prostriedkami, ako aj podporovania rekonštrukcie a vzájomného zmierenia po skončení konfliktu. Krajiny majú právo a povinnosť brániť ľudský život a spoločné dobro voči terorizmu, agresivite a podobným hrozbám. Táto povinnosť si vyžaduje efektívne odpovedať na násilie, morálne posúdiť a obmedziť používané prostriedky, rešpektovať etické obmedzenia pri používaní sily, sústrediť sa na korene násilia a férové rozdelenie nákladov pri odpovedaní na násilie. Cirkev vzniesla základné morálne obavy ohľadne preventívneho používania vojenských síl. (8) Naša

Cirkev uznáva úsilie a obetavosť tých, ktorí slúžia v ozbrojených silách našej krajiny, a tiež uznáva morálne právo na výhradu vo svedomí voči vojne vo všeobecnosti a osobitne voči vojnovým alebo vojenským postupom.

68. Hoci vojenská sila môže byť ospravedlnená ako posledné východisko, nemožno ju používať nekriticky alebo neprimerane. Priame a úmyselné útoky na civilistov vo vojne a teroristické akty nie sú nikdy morálne akceptovateľné. Používanie zbraní hromadného ničenia alebo iných vojenských prostriedkov, ktoré nerozlišuje medzi civilistami a vojakmi, je zo svojej podstaty nemorálne. Spojené štáty severoamerické majú zodpovednosť za to, aby sa usilovali o zvrátenie rozširovania nukleárnych, chemických a biologických zbraní a o redukciu svojej vlastnej závislosti na zbraniach hromadného ničenia tým, že sa budú snažiť o postupné jadrové odzbrojenie. Rovnako sa musí skončiť používanie protipechotných nášľapných mín a zredukovať ich dominantná úloha v celom zbrojárskom priemysle. Vojna v Iraku nás konfrontuje s naliehavými morálnymi výzvami. Podporujeme „zodpovednú zmenu“, ktorá ukončí vojnu tak, aby bola uznaná pretrvávajúca hrozba fanatického extrémizmu a globálneho terorizmu, minimalizovali sa straty na životoch a zabránilo sa humanitárnej kríze v Iraku, ako aj utečeneckej kríze v tomto regióne, a aby bola uznaná potreba ochraňovať ľudské práva, osobitne právo na náboženskú slobodu. Táto zmena by mala prerozdeliť zdroje používané na vojny na riešenie naliehavých potrieb chudobných.

69. Spoločnosť má povinnosť brániť život proti násiliu a postarať sa o obete zločinov. Predsa však sa naša krajina naďalej spolieha na trest smrti, čo nemožno ospravedlniť. Pretože existujú aj iné spôsoby ako chrániť spoločnosť, ktoré viac rešpektujú ľudský život, Konferencia katolíckych biskupov USA podporuje snahy ukončiť používanie trestu smrti a dovtedy obmedziť jeho používanie širším využívaním evidencie na základe DNA, prístupu k efektívnej obhajobe a väčším úsilím pri odhaľovaní neférovosti a nespravodlivosti spojenej s používaním trestu smrti.

Rodinný život

70. Rodina je základnou bunkou ľudskej spoločnosti. Úloha, zodpovednosť a potreby rodín by mali byť ústrednou prioritou štátu. Manželstvo musí byť definované, uznávané a chránené ako celoživotný záväzok medzi mužom a ženou a ako zdroj budúcich generácií a ochranný prístav pre deti. Stratégia ohľadne daní, práce, rozvodov, imigrácie a blahobytu by mala pomáhať rodinám, aby zotrvali pospolu, a mala by odmeňovať zodpovednosť a obetavosť voči deťom. Mzdy by mali umožňovať zamestnancom finančne zaistiť svoje rodiny a chudobným rodinám by mala byť dostupná verejná pomoc, aby mohli žiť dôstojne. Táto pomoc by mala byť poskytovaná tak, aby podporovala prípadnú finančnú nezávislosť.

71. Deti si treba vážiť, chrániť a starať sa o ne. Ako Cirkev potvrdzujeme naše úsilie o ochranu a dobrý život detí v našich vlastných inštitúciách i všeobecne v spoločnosti. Sme proti antikoncepčnému zameraniu vo verejných a zdravotníckych programoch, ktoré

ohrozuje právo svedomia a zasahuje do práva rodičov na mravnú výchovu svojich detí.

72. Rodičia – prví a najdôležitejší vychovávatelia – majú základné právo zvoliť si vzdelanie, ktoré najlepšie vyhovuje potrebám ich detí, a to v štátnej, súkromnej alebo cirkevnej škole. Vláda by mala pomáhať poskytovať rodičom zdroje – osobitne tým, ktorí majú skromnejšie finančné prostriedky – aby si mohli svoje základné právo uplatniť bez diskriminácie, a to prostredníctvom či už úľav na daniach, alebo štipendií z verejných prostriedkov. Študenti vo všetkých výchovno-vzdelávacích inštitúciách by mali mať možnosť na morálnu a charakterovú formáciu.

73. Tlač, vysielacie a elektronické médiá formujú kultúru. Kvôli ochrane detí a rodín je potrebná zodpovedná regulácia obsahov týchto médií, ktorá zároveň rešpektuje slobodu prejavu, no reaguje na stratégie, ktoré znižujú štandardy, povoľujú agresívnejšie materiály a redukujú možnosti pre nekomerčné náboženské programy.

74. Regulácia by mala obmedzovať koncentráciu mediálnej kontroly, vzdorovať manažmentu, ktorý je primárne zameraný na zisk a povzbudzovať k pestrosti programových zdrojov, vrátane náboženských programov. Televízne ratingové systémy a vhodné technológie môžu pomáhať rodičom dohliadať na to, čo ich deti sledujú.

75. Internet ponúka oboje: veľké dobrodenia i vážne problémy. Dobrodenia by mali byť dostupné pre všetkých študentov bez ohľadu na príjem rodiny. No v dôsledku toho, že internet uľahčuje aj prístup k pornografickým a násilie prezentujúcim materiálom, je nutné posilniť v súčasnosti platné zákony ohľadne pornografie a detskej pornografie, ako aj podporovať technológie, ktoré pomáhajú rodičom, školám a knižniciam blokovať nechcené alebo nežiaduce materiály.

Sociálna spravodlivosť

76. Ekonomické rozhodnutia a inštitúcie by mali vedieť odhadnúť, do akej miery alebo či vôbec chránia alebo poškodzujú dôstojnosť ľudskej osoby. Spoločenské a ekonomické stratégie by mali podporovať vytváranie pracovných miest pre všetkých, ktorí môžu pracovať, samozrejme s primeranými pracovnými podmienkami a spravodlivou mzdou. Treba tiež odstrániť prekážky brániace vyplácaniu rovnej mzdy ženám a zamestnávaniu žien a tých, ktorí čelia nespravodlivej diskriminácii. Katolícke sociálne učenie podporuje právo zamestnancov zvoliť si, či chcú založiť odborovú organizáciu alebo pridať sa k nejakým odborom či uzavrieť kolektívnu zmluvu a tiež možnosť využiť toto právo bez represálií. Potvrdzuje aj ekonomickú slobodu, iniciatívu a právo na súkromné vlastníctvo. Zamestnanci, majitelia firiem, zamestnávatelia a odbory majú spoločne pracovať na vytváraní slušných pracovných miest, budovaní spravodlivejšej ekonomiky a napredovaní spoločného dobra.

77. Sociálna politika by mala byť zameraná na redukciu chudoby a závislosti, mala by podporovať život v rodine a pomáhať rodinám prostredníctvom práce, školenia či pomocou

pri starostlivosti o deti, zdravie, bývanie a dopravu vymaniť sa z chudoby. Mala by poskytovať aj záchrannú sieť pre tých, ktorí nemôžu pracovať. Zdokonaľovanie systému vratnej federálnej dane z príjmu (Earned Income Tax Credit) a daňového bonusu na deti, ktorý je určený rodinám v hmotnej núdzi, tiež pomôže zvýšiť rodinám príjmy a vymaniť sa z chudoby.

78. Uznanie a podporu si zaslúžia aj skupiny vytvárané na základe spoločnej viery, ktoré sú zvlášť v najchudobnejších spoločnostiach a krajinách zodpovednými a efektívnymi partnermi vlády, hoci nemajú suplovať jej úlohu. Konferencia katolíckych biskupov USA aktívne podporuje klauzuly o svedomí, stavia sa proti akýmkoľvek snahám poškodzovať skupiny veriacich v úsilí zachovať si svoju identitu a integritu ako partneri vlády, stavia sa na obranu občianskych a iných práv tak pre náboženské skupiny, ako aj pre ľudí, ktorým slúžia. Vládne inštitúcie nesmú požadovať od katolíckych inštitúcií, aby kompromitovali svoje morálne presvedčenie pri podieľaní sa na zdravotníckych alebo sociálnych vládnych programoch.

79. Sociálne zabezpečenie má spravodlivo poskytovať primeraný, trvalý a spoľahlivý príjem pre zamestnancov nízkej a strednej platovej triedy a ich rodiny po ich odchode do dôchodku alebo ak sa stanú invalidmi, a tiež pre pozostalých, ak poberateľ zárobku zomrie.

80. Cenovo prístupná a dostupná zdravotná starostlivosť je základnou istotou ľudského života a základným ľudským právom. Približne 47 miliónov Američanov nemá zaistenú dostatočnú zdravotnú starostlivosť, takže je to aj naliehavá štátna priorita. Reforma štátneho zdravotníckeho systému musí byť ukotvená v hodnotách rešpektujúcich ľudskú dôstojnosť, chrániacich ľudský život a zaisťujúcich naplnenie potrieb chudobných a nepoistených, zvlášť narodených i nenarodených detí, tehotných žien, imigrantov a iných členov zraniteľných skupín populácie. Náboženské skupiny by mali mať možnosť poskytovať zdravotnú starostlivosť bez toho, aby museli kompromitovať svoje náboženské presvedčenie. Konferencia katolíckych biskupov USA podporuje opatrenia na posilnenie medicínskej starostlivosti a pomoci. Prihovára sa tiež za efektívnu a empatickú starostlivosť, ktorá odráža katolícke morálne hodnoty vo vzťahu k tým, ktorí trpia na aids alebo sú HIV pozitívni, a tiež tým, ktorí sa vyrovnávajú s narkomániou.

81. Nedostatok cenovo prístupného bývania si vyžaduje nové úsilie o zvýšenie podpory kvality bývania a o zachovanie, udržiavanie a zlepšovanie existujúcich bytov prostredníctvom spolupráce medzi štátom a súkromnými subjektmi, zvlášť náboženskými skupinami a komunitnými organizáciami. Konferencia katolíckych biskupov USA sa naďalej stavia proti nespravodlivej bytovej diskriminácii a podporuje opatrenia zamerané na uspokojenie úverových požiadaviek skupín obyvateľstva s nízkym príjmom, alebo menšinových komunít.

82. Prvou prioritou pre poľnohospodársku politiku by malo byť zaistenie potravín pre všetkých. V krajine hojnosti by nikto nemal hladovať, a preto musia byť silné a účinné

potravinové programy, ako sú potravinové lístky, špeciálne stravovacie programy pre ženy, bábätká a deti (WIC) a iné. Farmári a zamestnanci na farmách, ktorí pestujú, žnú a spracúvajú požívatiny si zasluhujú spravodlivú mzdu za svoju prácu, a tiež bezpečné a spravodlivé pracovné podmienky a primerané bývanie. Podporou roľníckych spoločenstiev sa zachová tento spôsob života, ktorý obohacuje našu krajinu. Starostlivé spravovanie našej zeme a jej prírodných zdrojov si vyžaduje takú stratégiu, ktorá podporuje udržateľné poľnohospodárstvo ako životný prvok agrikultúrnej politiky.

83. Evanjeliové poverenie „prijímať cudzincov“ si vyžaduje, aby sa katolíci starali o prisťahovalcov, vrátane detí, a stáli pri nich, či už sú zaevidovaní alebo nie. Pre znovu vybudovanie rozbitého imigračného systému je naliehavo nutná komplexná reforma, ktorá bude zahŕňať dočasné pracovné programy s ochranou pracovníkov a cestu k trvalému pobytu; stratégiu na spojenie rozdelených rodín; široko zamerané a spravodlivé programy legalizácie; prístup k zákonnej ochrane, vrátane náležitých procesných a základných verejných programov; útočisko pre tých, ktorí unikajú pred prenasledovaním a vykorisťovaním a strategické postupy venujúce sa prvotným príčinám migrácie. Pri tom treba zachovať právo a zodpovednosť krajín kontrolovať svoje hranice a zastávať vládu zákona.

84. Všetci ľudia majú právo dostať kvalitné vzdelanie. Mladí ľudia – vrátane tých, ktorí sú chudobní alebo majú nejaký hendikep – musia mať príležitosť rozvíjať sa intelektuálne, morálne, duchovne a fyzicky, musia mať možnosť stať sa dobrými občanmi, ktorí robia spoločensky a morálne zodpovedné rozhodnutia. To si vyžaduje, aby mali rodičia možnosť voľby pri výchove svojich detí. Vyžaduje si to tiež, aby výchovné inštitúcie mali systematické, spravodlivé, úctivé a nenásilné prostredie, s dostupnými odbornými i materiálnymi zdrojmi. Konferencia katolíckych biskupov veľmi podporuje primerané financovanie – vrátane štipendií, daňových úľav a iných prostriedkov – na vzdelanie pre každého bez ohľadu na jeho osobnú situáciu, alebo na typ školy – štátna, súkromná alebo cirkevná – ktorý navštevuje. Všetci učitelia a správcovia škôl si zaslúžia také mzdy a benefity, ktoré odrážajú princípy ekonomickej spravodlivosti, a tiež učitelia prístup k zdrojom potrebným na prípravu pre ich dôležitú úlohu. Je to otázka spravodlivosti, aby boli služby zamerané na skvalitnenie vzdelávania – zvlášť tých, ktorí sú najviac ohrození – ktoré sú dostupné študentom a učiteľom v štátnych školách, boli dostupné aj študentom a učiteľom v súkromných a cirkevných školách.

85. Z pohľadu narastajúcej „kultúry násilia“ je zvlášť dôležité podporovať morálnu zodpovednosť a efektívnu odpoveď na násilné kriminálne činy, ako aj obmedzenie násilia v médiách a rozumné obmedzenia v prístupe k útočným zbraniam a ručným strelným zbraniam, rovnako ako treba bojovať proti používaniu **trestu smrti**. Základom pre reformu nášho pokazeného **systému kriminálnej justície** by mala byť etika zodpovednosti a obnovy. Mal by sa rozvíjať skôr nápravný, než striktne represívny prístup k odsúdeným.

86. Pre našu spoločnosť je dôležité naďalej bojovať proti diskriminácii na základe rasy, náboženstva, pohlavia, národnosti, znevýhodňujúcich podmienok alebo veku, lebo je to vážna nespravodlivosť a protirečí to ľudskej dôstojnosti. Tam, kde pretrvávajú vplyvy minulej diskriminácie, má spoločnosť povinnosť urobiť pozitívne kroky k prekonaniu zdedenej nespravodlivosti a dôrazne sa usilovať o odstránenie bariér vo vzdelávaní a rovnoprávnom zamestnávaní žien a príslušníkov menšín.

87. Morálnou povinnosťou je aj **starostlivosť o zem** a životné prostredie. Ochrana pôdy, vody a vzduchu, ktorý všetci dýchame, je náboženskou povinnosťou, ktorú máme ako správcovia zeme, a odráža našu zodpovednosť voči narodeným i ešte nenarodeným deťom, ktoré zlé životné prostredie najviac ohrozuje. Na zachovanie energetických zdrojov a na rozvoj alternatívnych, obnoviteľných a čistých energetických zdrojov sú potrebné účinné iniciatívy. Naša konferencia zvlášť vyzýva k tomu, aby sa **globálne klimatické zmeny** brali vážne, pričom sa treba sústrediť na cnosť striedmosti, sledovať spoločné dobro a dopad týchto zmien na chudobných, osobitne na bezbranných pracovníkov a najchudobnejšie krajiny. Spojené štáty by mali byť na čele, pokiaľ ide o podporu udržateľného rozvoja chudobných národov a dosiahnutie väčšej spravodlivosti v znášaní následkov ekologických pohrôm, nedbalosti a nákladov na ich odstránenie, odškodnenie.

Globálna solidarita

88. Spravodlivejší svet bude aj pokojnejším svetom, ktorý bude zo strany terorizmu a iných druhov násilia menej zraniteľný. Spojené štáty majú byť na čele snáh o odstránenie škandálnej **chudoby a zaostalosti.** Naša krajina by mala pomáhať pri **poľudšťovaní globalizácie** odstraňovaním jej negatívnych dôsledkov a šírením jej dobrodení, zvlášť medzi chudobnými vo svete. Spojené štáty majú tiež jedinečnú možnosť využiť svoju silu v spolupráci s inými pri budovaní spravodlivejšieho a pokojnejšieho sveta. Spojené štáty by sa mali ujať vedúcej úlohy pri **zmierňovaní globálnej chudoby**, a to podstatným zvýšením rozvojovej pomoci pre najchudobnejšie krajiny, spravodlivou obchodnou politikou a pretrvávajúcou snahou o oslobodenie týchto krajín od zdrvujúcej záťaže dlhov a chorôb. Úsilie našej krajiny o zredukovanie chudoby nemôže byť spojené s ponižujúcimi a niekedy i násilnými programami populačnej kontroly; namiesto toho by toto úsilie malo byť zamerané na prácu s chudobnými, ktorým treba pomáhať vytvárať nádejnú budúcnosť a ponúknuť príležitosti pre nich i pre ich deti.

Politika USA by mala podporovať **náboženskú slobodu** a ďalšie základné **ľudské práva**. Treba zásadne odmietnuť používanie **násilia** ako nezlučiteľné s dôstojnosťou ľudskej osoby a v boji proti terorizmu v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Spojené štáty by mali poskytovať politickú a finančnú podporu programom a reformám zavádzaným **OSN a inými medzinárodnými organizáciami** a tiež podporovať medzinárodné právo, aby pri riešení globálnych problémov ne všetky tieto inštitúcie spoločne niesli zodpovednosť a reagovali na.

Tým utečencom, ktorí majú vo svojej vlasti oprávnení strach z prenasledovania, treba poskytnúť azyl. Naša krajina by mala chrániť **osoby, ktoré utekajú pred prenasledovaním**, hľadajúc bezpečné útočisko mimo svojho domova, vrátane USA, najmä pokiaľ ide o deti bez sprievodu, ženy, obete ľudského obchodu či náboženské menšiny.

Naša krajina by mala byť v spolupráci s medzinárodným spoločenstvom protagonistom pri riešení **regionálnych konfliktov** na Blízkom Východe, na Balkáne, v Kongu, Sudáne, Kolumbii a Západnej Afrike.

Zvlášť naliehavou prioritou je jej vedúce postavenie, pokiaľ ide o riešenie **izraelsko-palestínskeho konfliktu**. Spojené štáty by mali aktívne pokračovať v komplexných negociačných rozhovoroch vedúcich k spravodlivému a mierovému riešeniu, ktoré bude rešpektovať oprávnené nároky a snahy tak Izraelitov, ako aj Palestínčanov, zaistiac pre Izrael bezpečnosť a pre Palestínčanov prijateľný stav, rešpektovanie suverenity Libanonu a pokoj v regióne.

Zatiaľ čo Svätý Otec a naša biskupská konferencia vzniesli vážne morálne otázky ohľadne vojny v Iraku, ako biskupi vyzývame našu krajinu, aby spolupracovala s medzinárodným spoločenstvom v úsilí o „zodpovednú zmenu“ v Iraku a v riešení následkov vojny v Iraku a Afganistane pre tamojšie obyvateľstvo.

Obrana ľudského života, budovanie mieru, boj proti chudobe a beznádeji, a tiež ochrana slobody a ľudských práv nie sú len morálne imperatívy – sú to i rozumné štátne priority, ktoré urobia našu krajinu i celý svet bezpečnejším.

III. časť
Ciele politického života: ciele pre občanov, kandidátov a verejných úradníkov

89. Ako katolíci si máme klásť ohľadne politického života iné otázky ako: „Si bohatší ako si bol pred dvoma či štyrmi rokmi?“. Nemáme sa sústreďovať len na stranícku príslušnosť, ideológiu, ekonomiku, ba ani len na kompetentnosť a schopnosť plniť si povinnosti, ktorá je práve taká dôležitá, ako samotné problémy. Predovšetkým sa máme zamerať na to, čo chráni a čo ohrozuje ľudský život a jeho dôstojnosť.

90. Katolícke učenie vyzýva voličov i kandidátov, občanov aj zvolených úradníkov k tomu, aby uvažovali o morálnom a etickom rozmere verejných politických problémov. Vo svetle etických princípov ponúkame my biskupi nasledujúce politické ciele, ktoré, ako dúfame, povedú katolíkov pri formovaní svojho svedomia a pri uvažovaní nad morálnym rozmerom svojich verejných rozhodnutí. Nie všetky problémy sú rovnako dôležité; predložených šesť cieľov sa venuje záležitostiam, ktoré majú odlišnú morálnu váhu a naliehavosť. Niektoré zahŕňajú prípady vnútorne zlého konania, ktoré nikdy nemožno podporovať. Iné zasa obsahujú pozitívnu povinnosť usilovať sa o spoločné dobro. Tieto a podobné ciele môžu pomôcť voličom a kandidátom konať skôr podľa etických princípov, než na základe

partikulárnych záujmov alebo straníckej lojálnosti. Dúfame, že katolíci sa budú pýtať kandidátov, ako chcú pomôcť našej krajine v tom, aby plnila tieto dôležité ciele:
– riešiť mimoriadne naliehavú požiadavku ochraňovať tých najslabších uprostred nás – nevinné nenarodené deti – obmedzením a ukončením zabíjania týchto detí potratom;
– zabrániť nášmu národu, aby sa pri riešení základných problémov uchyľoval k násiliu –každý rok súvisia milióny potratov s nechcenými tehotenstvami, eutanázia a asistovaná samovražda súvisia s ťarchou choroby a nemohúcnosti, zabíjanie ľudských embryí sa deje v mene výskumu, trest smrti sa používa kvôli potláčaniu zločinnosti a nerozvážne utiekanie sa k vojne sa používa ako východisko pri riešení medzinárodných sporov;
– základnú inštitúciu manželstva definovať ako zväzok medzi mužom a ženou a poskytnúť väčšiu morálnu, sociálnu a ekonomickú podporu rodinnému životu tak, aby naša krajina pomáhala rodičom vychovávať ich deti k úcte voči životu, k zdravým morálnym hodnotám, k etike správcov zeme a k zodpovednosti;
– dosiahnuť komplexnú imigračnú reformu, ktorá ochráni naše hranice, zaistí férové zaobchádzanie s prisťahovaleckými pracovníkmi, ponúkne im zaslúžené dosiahnutie občianstva, bude rešpektovať právne predpisy a zaoberať sa faktormi, ktoré nútia ľudí opúšťať ich vlastné krajiny;
– pomôcť rodinám a deťom prekonať chudobu: zaistením prístupu k vzdelaniu a možnosťou zvoliť si typ vzdelania, ako aj slušnej práce za férovú mzdu (aspoň v rozsahu existenčného minima) a primeranou pomocou tým, ktorí sú v našej krajine bezbranní; tiež napomáhaním odstránenia chudoby a hladu v celom svete, osobitne v oblastiach rozvojovej pomoci, ich oddlžením a medzinárodným obchodom;
– poskytnúť zdravotnú starostlivosť pre čoraz väčší počet ľudí, ktorí k nej nemajú prístup, pri súčasnom rešpektovaní ľudského života, ľudskej dôstojnosti a náboženskej slobody v systéme zdravotnej starostlivosti;
– naďalej klásť odpor politickým líniám, ktoré odrážajú predsudky, nenávisť voči imigrantom, náboženskú bigotnosť a iné formy diskriminácie;
– povzbudzovať rodiny, miestne komunity, ekonomické štruktúry a vládu, aby spolupracovali na prekonaní chudoby, usilovali sa o spoločné dobro a starali sa o stvorenstvo, naplno pritom rešpektujúc náboženské skupiny a ich právo zaoberať sa sociálnymi potrebami v súlade s ich základnými morálnymi presvedčeniami;
– stanoviť spôsob používania vojenskej sily, obmedziac ho na základe morálnych kritérií a preskúmajúc, na aké ciele ju možno použiť, pod koho velením a za akú cenu (ľudské obete); snažiť sa o zodpovedné ukončenie vojny v Iraku;
– spojiť sa s ostatnými krajinami sveta v úsilí o mier, ochranu ľudských práv a náboženskú slobodu, o napredovanie ekonomickej spravodlivosti a v starostlivosti o stvorenie.

Poznámky pod čiarou

1. Spoločné dobro je „súhrn tých podmienok spoločenského života, ktoré tak spoločenstvám, ako aj jednotlivým členom umožňujú plnšie a ľahšie dosiahnuť vlastnú dokonalosť“ (Katechizmus Katolíckej cirkvi, 1906).

2. „Nepoznanie Krista a jeho evanjelia, zlé príklady iných, otročenie vášňam, nárok na zle pochopenú nezávislosť svedomia, odmietanie autority Cirkvi a jej učenia, nedostatok (chýbanie) obrátenia a lásky môžu byť príčinou vybočení úsudku v morálnom správaní“ (Katechizmus Katolíckej cirkvi, 1792).
3. Ak politická činnosť smeruje ku konfrontácii s princípmi mravnosti ktoré nepripúšťajú odchýlky, výnimky alebo kompromisy, úloha a zodpovednosť katolíkov je ešte väčšia. Ak ide naozaj o základné a neodvolateľné mravné požiadavky, veriaci si musia uvedomovať, že v hre je podstata mravného poriadku, ktorý chráni integrálne dobro ľudskej osoby. Toto je prípad občianskych zákonov týkajúcich sa potratu a eutanázie (nesmieme ju zamieňať s upustením od bezvýchodiskovej terapie, ktorá je aj morálne oprávnená), ktoré by mali chrániť prednostné právo na život od jeho počatia až po prirodzený koniec (Doktrinálne usmernenie o niektorých otázkach angažovania a postojov katolíkov v politickom živote, 4).
4. Porov. Katechizmus Katolíckej cirkvi, 2297.
5. Ohľadne vyhlásenia biskupov USA týkajúceho sa katolíkov slúžiacich vo verejnom živote a ich svätého prijímania, porov. Katolíci v politickom živote (2004) a Blažení tí, ktorí sú pozvaní na hostinu Pánovu: o príprave a hodnom prijatí Krista v Eucharistii (2006).
6. Tieto témy sú čerpané z bohatej tradície princípov a myšlienok, ktoré sú hlbšie opísané v Kompendiu sociálnej náuky Cirkvi od Pápežskej rady Iustitia et Pax (Trnava : SSV, 2008).
7. Porov. Katechizmus Katolíckej cirkvi, 2297.
8. Porov. Kompendium sociálnej náuky Cirkvi, 501.

Použitá literatúra

Katechizmus Katolíckej cirkvi
KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: doktrinálne usmernenie O niektorých otázkach angažovania a postojov katolíkov v politickom živote. Trnava : SSV, 2003.
BENEDIKT XVI.: Deus caritas est. Trnava : SSV, 2006.
BENEDIKT XVI.: Sacramentum Caritatis. Trnava : SSV, 2007.
JÁN XXIII.: Pacem in Terris. Trnava : SSV, 1997.
JÁN PAVOL II.: Christifideles laici. Bratislava : Lúč, 1990.
JÁN PAVOL II.: Evangelium Vitae. Trnava : SSV, 1995.
JÁN PAVOL II.: Veritatis Splendor. Trnava : SSV, 1994.
DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Dignitatis Humanae. In: Dokumenty Druhého vatikánského koncilu. Trnava : SSV, 2008.
DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: Gaudium et Spes. In: Dokumenty Druhého vatikánského koncilu. Trnava : SSV, 2008.
KONFERENCIA KATOLICKÝCH BISKUPOV USA: Living the Gospel of Life: A Challenge to American Catholics. Washington, DC: USCCB, 1998.

Hlavné vyjadrenia Katolíckej cirkvi ohľadne verejného života a morálnych tém

Nasledujúce dokumenty vydané Konferenciou katolíckych biskupov USA sa podrobnejšie

zaoberajú verejnými politickými témami diskutovanými aj v tomto dokumente. Sú zoskupené podľa tém a ďalej podľa roku vydania.
Viac informácií a ďalšie dokumenty možno nájsť na oficiálnej stránke: www.usccb.org.
Dokumenty označené hviezdičkou nie sú dostupné online.

Ochrana ľudského života

A Matter of the Heart: A Statement on the Thirtieth Anniversary of Roe v. Wade, 2002 (www.usccb.org/prolife/heart.shtml)
Pastoral Plan for Pro-Life Activities: A Campaign in Support of Life, 2001 (www.usccb.org/prolife/pastoralplan.shtml)
Living the Gospel of Life: A Challenge to American Catholics, 1998 (www.usccb.org/prolife/gospel.shtml)
Faithful for Life: A Moral Reflection, 1995 (www.usccb.org/prolife/tdocs/FaithfulForLife.pdf)
Resolution on Abortion, 1989 (www.usccb.org/prolife/tdocs/resabort89.shtml)
Documentation on the Right to Life and Abortion, 1974, 1976, 1981*
Statement on Iraq, 2002 (www.usccb.org/bishops/iraq.shtml)
A Pastoral Message: Living with Faith and Hope After September 11, 2001 (www.usccb.org/sdwp/sept11.shtml)
Sowing the Weapons of War, 1995 (www.usccb.org/sdwp/international/weaponsofwar.shtml)
The Harvest of Justice Is Sown in Peace, 1993 (www.usccb.org/sdwp/harvest.shtml)
A Report on the Challenge of Peace and Policy Developments, 1983-1888, 1989*
The Challenge of Peace: God's Promise and Our Response, 1983 (www.usccb.org/sdwp/international/TheChallengeofPeace.pdf)
Welcome and Justice for Persons with Disabilities, 1999 (www.usccb.org/doctrine/disabilities.htm)
Nutrition and Hydration: Moral and Pastoral Reflections, 1992 (www.usccb.org/prolife/issues/euthanas/nutindex.shtml)
Statement on Euthanasia, 1991 (www.usccb.org/prolife/issues/euthanas/euthnccb.shtml)
Pastoral Statement of U.S. Catholic Bishops on Persons with Disabilities, 1984 (www.ncpd.org/pastoral_statement_1978.htm)
A Culture of Life and the Penalty of Death, 2005 (www.usccb.org/sdwp/national/penaltyofdeath.pdf)
Confronting a Culture of Violence, 1995 (www.usccb.org/sdwp/national/criminal/ccv94.shtml)
Statement on Capital Punishment, 1980 (www.usccb.org/sdwp/national/criminal/death/uscc80.shtml)

Podpora rodinného života

National Directory for Catechesis, 2005 (www.usccb.org/education/ndc/index.shtml)
Renewing Our Commitment to Catholic Elementary and Secondary Schools in the Third Millennium, 2005 (www.usccb.org/bishops/schools.pdf)
Sharing Catholic Social Teaching: Challenges and Directions, 1998 (www.usccb.org/sdwp/projects/socialteaching/socialteaching.shtml)
Principles for Educational Reform in the United States, 1995 (www.usccb.org/education/parentassn/reform.shtml)
To Teach as Jesus Did: A Pastoral Message on Catholic Education, 1972*
When I Call for Help: A Pastoral Response to Domestic Violence Against Women, 2002 (www.usccb.org/laity/help.shtml)
A Family Perspective in Church and Society, 1998 (www.usccb.org/laity/marriage/family.shtml)
Blessings of Age, 1999 (www.usccb.org/laity/blessings)
Between Man and Woman: Questions and Answers About Marriage and Same-Sex Unions, 2003 (www.usccb.org/laity/manandwoman.shtml)
Walk in the Light: A Pastoral Response to Child Sexual Abuse, 1995 (www.usccb.org/laity/walk.shtml)
Follow the Way of Love: A Pastoral Message to Families, 1993 (www.usccb.org/laity/follow.shtml)
Putting Children and Families First: A Challenge for Our Church, Nation and World, 1992*

Uplatňovanie sociálnej spravodlivosti

"For I Was Hungry and You Gave Me Food": Catholic Reflections on Food, Farmers and Farmworkers, 2003 (www.usccb.org/bishops/agricultural.shtml)
Strangers No Longer: Together on the Journey of Hope, 2003 (www.usccb.org/mrs/stranger.shtml)
A Place at the Table: A Catholic Recommitment to Overcome Poverty and to Respect the Dignity of All God's Children, 2002 (www.usccb.org/bishops/table.shtml)
Ethical and Religious Directives for Catholic Health Care Services (Fourth Edition), 2001 (www.usccb.org/bishops/directives.shtml)
Global Climate Change: A Plea for Dialogue, Prudence, and the Common Good, 2001 (www.usccb.org/sdwp/international/globalclimate.shtml)
Responsibility, Rehabilitation, and Restoration: A Catholic Perspective on Crime and Criminal Justice, 2000 (www.usccb.org/sdwp/criminal.shtml)
A Commitment to All Generations: Social Security and the Common Good, 1999 (www.usccb.org/sdwp/national/commitment.shtml)
In All Things Charity: A Pastoral Challenge for the New Millennium, 1999 (www.usccb.org/cchd/charity.shtml)
One Family Under God, 1995*
Confronting a Culture of Violence: A Catholic Framework for Action, 1995 (www.usccb.org/sdwp/national/criminal/ccv94.shtml)

Moral Principles and Policy Priorities for Welfare Reform, 1995*
The Harvest of Justice Is Sown in Peace, 1993 (www.usccb.org/sdwp/harvest.shtml)
A Framework for Comprehensive Health Care Reform, 1993*
Renewing the Earth: An Invitation to Reflection and Action on the Environment in Light of Catholic Social Teaching, 1992 (www.usccb.org/sdwp/ejp/bishopsstatement.shtml)
Putting Children and Families First: A Challenge for Our Church, Nation and World, 1992*
New Slavery, New Freedom: A Pastoral Message on Substance Abuse, 1990*
Brothers and Sisters to Us: Pastoral Letter on Racism in Our Day, 1989 (www.usccb.org/saac/bishopspastoral.shtml)
Called to Compassion and Responsibility: A Response to the HIV/AIDS Crisis, 1989 (www.usccb.org/sdwp/international/ctoresp.shtml)
Homelessness and Housing: A Human Tragedy, A Moral Challenge, 1988*
Economic Justice for All, 1986 (www.usccb.org/sdwp/international/EconomicJusticeforAll.pdf)

Praktizovanie globálnej solidarity

A Call to Solidarity with Africa, 2001 (www.usccb.org/sdwp/africa.shtml)
A Jubilee Call for Debt Forgiveness, 1999 (www.usccb.org/sdwp/international/adminstm.shtml)
Called to Global Solidarity: International Challenges for U.S. Parishes, 1998 (www.usccb.org/sdwp/international/globalsolidarity.shtml)
Sowing the Weapons of War, 1995 (www.usccb.org/sdwp/international/weaponsofwar.shtml)
One Family Under God, 1995*
The Harvest of Justice Is Sown in Peace, 1993 (www.usccb.org/sdwp/harvest.shtml)
The New Moment in Eastern and Central Europe, 1990*
Toward Peace in the Middle East, 1989 (www.usccb.org/sdwp/international/TowardPeaceintheMiddleEast.pdf)
Statement on Central America, 1987 (www.usccb.org/sdwp/international/cenamst.shtml)